

Școala Creștină "Filadelfia" - Cl. I-XII

Str. Narciselor, nr. 5E - Suceava   Tel/fax: 0230-531205
www.filadelfia.ro   office@filadelfia.ro   O.P. 6 C.P. 50

Cod fiscal: 14687487   Cont: 251105182340021165015   Banca: Banc Post - Suceava

---

ISTORIE

clasa a IX-a

frecvență redusă

Semestrul al II – lea

prof. Diaconiță Adina

CIVILIZAȚIA MEDIEVALĂ

CARACTERISTICI

- Civilizația medievală este o civilizație agrară, rurală.
- Satul este centrul de greutate al societății feudale.
- Populația rurală reprezintă aproximativ 90% din totalul populației.
- Evoluția demografică a populației este lentă.
- Media de vârstă este de 35-40 de ani;
- Rata mortalității este ridicată;
- Frecvența epidemiilor;
- Frecvența conflictelor militare.

Începând din secolul X are loc o creștere importantă a populației.

CAUZE:

Progresele din agricultură, ca urmare a ameliorării tehnicii agricole:

- Apariția brăzdarului de fier;
- Plugul cu roată și cormană;
- Folosirea potcoavelor;
- Noul mod de înhămare, respectiv de înjugare a animalelor de povară;
- Folosirea asolamentului trienal;
- Creșterea suprafețelor agricole.
- Diversificarea producției, a alimentației.

ORGANIZAREA SOCIETĂȚII FEUDALE

În funcție de modul în care se raportează la aceste feude, membrii societății se împart în:

- Nobili (laici sau ecleziastici) care sunt proprietarii domeniilor feudale;
- Țăranii care sunt producătorii bunurilor materiale.

În funcție de poziția pe care o are fiecare în cadrul societății feudale, aceasta se împarte în trei stări:

- Starea întâi, alcătuită din cei care se roagă: clerul;
- Starea a doua, formată din războinicii care apărau societatea: nobilii;
- Starea a treia, care cuprinde lucrătorii: țăranii și orășenii.

Această organizare indică o ierarhie riguroasă și discriminatorie.

DOMENIUL FEUDAL

Intr-o societate rurală domeniul feudal este celula vieții economice și sociale .

- REZERVA SENIORIALĂ (pars indomnicata).
- LOTURILE ȚĂRANILOR DEPENDENȚI (pars dominicata).

Renta feudală reprezintă sistemul de obligații ce revin țăranilor dependenți ca urmare a primirii loturilor în folosință.

Valorificarea reurselor economice ale domeniului feudal se face prin folosirea forței de muncă a țăranimii dependente.

STRUCTURA ȚĂRĂNIMII FEUDALE

Țărani independenți
liberi

AMPLASAREA ORAȘULUI MEDIEVAL

- De-a lungul sau la intersecția drumurilor comerciale;
- În apropierea castelelor sau mănăstirilor;
- Pe structurile orașelor antice.

LUMEA URBANĂ

Din secolul X are loc o revigorare treptată a orașului, adaptat însă la specificul civilizației medievale. Termenul generic ce desemnează orașul medieval apusean este cel de burg (așezare întărită) iar locuitorii săi se numesc burghezi. Din punct de vedere profesional locuitorii se împart în:

- Meșteșugari, organizați în bresle;
- Negustori, organizați în ghilde, hanse;
- Zarafi (cămătari);
- Liber profesioniști: medici, profesori, juriști, actori.

Accentuarea diferențierilor de avere impune împărțirea orășenilor în:

- Patriciatul orășenesc;
- Plebea orășenească.

ORAȘUL MEDIEVAL, FACTOR DE PROGRES SOCIAL

Asigură o dinamică mai accentuată a economiei;

Susține lupta monarhilor pentru centralizarea statului;

Este centru al vieții culturale, jucând un rol major în schimbarea mentalității tipice evului mediu.

STILUL ROMANIC

Elemente specific

- Planul – forma de cruce greacă sau latină
- Arcul semicircular
- Bolta semicirculară
- Coloanele la interior și contraforturile la exterior
- Transeptul
- Turnul clopotniță
- Portalul

Monumente romanice

În Franța - Biserica abațială de la Cluny

- Biserica abațială din Vezelay

- Biserica Notre Dame din Clermont

În Germania – catedralele din Mainz, Worms, Speyer

În Spania – biserica Sf. Iacob din Compostella

În Italia - bazilica San Marco din Veneția

ARTA GOTICĂ

Denumirea dată acestui stil aparține artiștilor renascentiști, nemulțumiți de “gusturile barbare” pe care le trădează acest stil artistic. Apărută în secolul al XII-lea, arta gotică dăinuie până în secolul al XIV-lea, când începe să se confrunte cu primele repere ale artei renascentiste.

ARHITECTURA GOTICĂ BISERICA

Caracteristici

- Planul bisericii gotice este dreptunghiular (cvasidreptunghiular);
- Delimitarea între navă, transept, deambulatoriu nu este la fel de riguroasă ca la bisericile romanice;
- Ogiva (arcul frânt);
- Susținerea bolții pe încrucișarea de ogive;
- Ziduri mai subțiri și înalte ;
- Coloane zvelte, înalte ;
- Impresia de verticalitate ;
- Ferestre largi care permit o iluminare naturală mai puternică ;
- Susținerea construcției se face cu ajutorul contraforturilor și al arcelor butante;
- Rozasa.
- Turnurile în fleșă amplifică senzația de verticalitate;
- Uneori portalurile sunt prezente pe toate direcțiile construcției ;

ARHITECTURA GOTICĂ

Arhitectura gotică laică poate fi identificată în palatele, edificiile publice specifice secolelor XII-XIV.

SCULPTURA GOTICĂ

Câștigă mai multă autonomie în raport cu arhitectura, căreia totuși îi rămâne subordonată. Ia forma basoreliefurilor și a statuilor, grupurilor statuare.

Dispar treptat temele fantastice, respectiv deformarea expresionistă a figurilor plastice, care sunt mai aproape de cele naturale.

PICTURA GOTICĂ În materie picturală, vitraliul este un element emblematic al artei gotice.

Prin modul în care filtrează și reflectă lumina solară, amplifică senzația de grandoare și mister pe care o degajă catedrala gotică

Extraordinara îmbinare a celor trei arte plastice: arhitectura, sculptura și pictura, determină apariția unor capodopere atât în registrul artei romanice cât și în cel al artei gotice.

FORMAREA POPOARELOR MEDIEVALE EUROPENE

Popoare și limbi indo-europene

- **Patria primitivă:** din nordul Mării Negre până în Asia Centrală **Perioada: 3500 – 2500 î. Hr.**
- Procesul de *indo-europenizare* a **Europei** (pe parcursul a două – trei milenii): așezarea populațiilor războinice de păstori și agricultori peste populațiile agricole neolitice impunându-și tehnicile și valorile spirituale.
- **Extindere:**
  - **Celții** – Europa vestică și centrală;
  - **Traco-ilirii** – Europa sud-estică;
  - **Latinii** – Italia centrală;
  - **Germanii, slavii, balticii** – Europa nordică;
- **Societate:** *sistemul tripartit* (trifuncțional):
  - **Funcția politico-religioasă:** preoții și suveranul;
  - **Funcția militară:** războinicii (aristocrația);
  - **Funcția economică:** poporul (țăranii și orășenii).
- **Limbi indo-europene:**
  - **Grupul romanic:**
    - Italiana;
    - Franceza;
    - Spaniola;
    - Portugheza;
    - Româna;
  - **Grupul germanic:**
    - Germana;
    - Engleza;
    - Suedeza;
    - Norvegiana;
    - Daneza;
    - Olandeza;
  - **Grupul slav:**
    - Rusa;
    - Ucraineana;
    - Poloneza;
    - Ceha;
    - Slovaca;
    - Sârbo-croata;
    - Slovena;
    - Bulgara;
  - **Altele:**
    - Greaca;
    - Limbile baltice: letona, lituaniana;
- **Limbi ne-indo-europene:**
  - **Fino-ugrice:**
    - Maghiara;
    - Finlandeza;
    - Estoniana;
  - **Uralo-altaice:**
    - Turca;
    - Tătara.

FORMAREA STATELOR MEDIEVALE ROMANESTI

FORMAREA TARII ROMANESTI

Formarea statelor medievale românești este, în primul rând, rezultatul acțiunii mai multor factori interni:

- formarea relațiilor feudale,
- necesitatea protejării averii acumulate de diferitele pături sociale,
- necesitatea reglementării relațiilor dintre aceste pături,
- necesitatea apărării căilor comerciale internaționale care străbăteau spațiul românesc și a centrelor de comerț intern (iarmaroace, așezări orășenești),
- necesitatea valorificării economice a noilor terenuri etc.
- Premisele interne au fost favorizate de anumite împrejurări externe.

La mijlocul sec. XIII, între Dunare și Carpați existau o serie de formațiuni prestatale romanesti mentionate în “**Diploma cavalerilor ioaniti**” din 1247 prin care regele Ungariei acorda Ordinului Ospitalierilor o serie de privilegii în schimbul aparării Banatului de Severin.

Erau astfel mentionate: Tara Severinului, în V, Voievodatul lui Litovoi pe Jiu, Cnezatul lui Ioan în S Olteniei, Cnezatul lui Farcas în N Olteniei, Voievodatul lui Seneslau pe Arges, Tara Vlasc, Codrii Vlasiei.

Acestea aveau tendinta de unificare dar aceasta era împiedicata de dominatia tatară și apoi de cea ungară.

În 1272/1275, **Litovoi** refuza să mai dea tribut ungarilor.

În urma luptelor din 1277-79 Litovoi, dar și importanți nobili maghiari cad în luptă, iar fratele lui Litovoi, Bărbat, este luat prizonier, dar plătește o mare sumă de bani și devine voievod sub suzerantăea ungarilor.

La sfarsitul sec. XIII atunci are loc și trecerea romanilor din Tara Fagarasului, sub conducerea lui **Negru Voda**, la S de Carpați, în zona Campulung(1291). Cronicarii îl considera întemeietorul Tarii Romanesti, iar contributia transilvanenilor la formarea statului este numit “descalcat”.

De fapt, adevaratul întemeietor al Tarii Romanesti a fost fiul lui Tihomir, **Basarab**, voievodul de la Arges (1310-1352).

Profita de criza dinastica din Ungaria și de slabirea puterii tatarilor și uneste Muntenia cu Oltenia (1318-1320)

În 1330, regele Ungariei Carol I Robert de Anjou pornește din Timișoara o campanie împotriva lui Basarab, ajungând la Severin și apoi la Curtea de Argeș. Oferta de pace făcută de Basarab I regelui ungar, este refuzată, deși i se ofereau 7.000 de marci argint, echivalând cu 74 kg aur fin, sau 1.157.904 kg de argint pur, și cedarea unui fiu la curte ca garanție, „*numai vă întoarceți în pace și vă feriți de primejdii, că de veți veni mai încoace, nu veți scăpa de dânsule*”. În drum spre casă, într-o strâmtoare din munți, numită **Posada**, (locul exact nu a fost identificat) armata maghiară a fost înconjurată și înfrântă de oastea română. Carol Robert a fugit în Ungaria deghizat în hainele unei slugi de ale sale.

După această bătălie, Țara Românească a devenit **independentă**.

În jurul anului 1343, Basarab I l-a asociat la domnie pe fiul său Nicolae Alexandru. În anii următori va participa, alături de regele ungar Ludovic I la campania militară împotriva tătarilor. Cu acest prilej, va aduce sub stăpânirea sa teritoriul aflat la nordul gurilor Dunării, cunoscut mai târziu sub numele de Basarabia (Bugeac). Basarab I va muri în 1352.

Nicolae Alexandru (1352 - 16 noiembrie 1364) a fost un domnitor al Țării Românești, anterior fiind asociat la domnie cu tatăl său, Basarab I, dinainte de 1343.

În luna mai 1359, în condițiile interceptării de către regele Ungariei a corespondenței pe care o întreținea cu Papalitatea și grăbit în a fi uns „domn autocrat”, adică singur stăpân, suveran prin drept divin, se adresează împăratului bizantin și patriarhului Callistus I pentru a înființa o mitropolie în Țara Românească.

Cererea îi este acceptată și sub tutela patriarhului ecumenic de la Constantinopol este înființată Mitropolia Ungrovlahiei avându-l la conducere pe Iachint, mitropolitul de Vicina.

Vladislav I a fost domnitorul Țării Românești între 1364 și cca 1377; este fiul lui Nicolae Alexandru și frate al voievodului Radu I. Vladislav I este cunoscut publicului larg și sub numele de Vlaicu Vodă .

Printre alte realizări, Vladislav I este primul voievod român care emite monedă, în preajma anului 1365. Vladislav Vlaicu a reinnoit privilegiile comerciale ale negustorilor din Transilvania și a înființat încă o Mitropolie Ortodoxă la Turnu Severin. Vladislav Vlaicu a înființat cancelaria domnească.

Formarea Moldovei

Formațiuni prestatale

- În spațiul dintre Carpați și Nistru sursele istorice menționează existența unor uniuni de obști în locuri dens populate, numite “campuri”, aflate în depresiuni (Campul lui Dragos), sau “codri”, în zonele cu păduri (Codrii Hertei, Codrii Lapusnei, Codrii Orheiului), “cobale”, “ocoale” sau îi amintesc pe berladnici, brodnici, bolohoveni, participanți la evenimentele politice și militare.

“Descălecatul” lui Dragoș

- Dragoș este cunoscut din cronicile moldovenești ca descălecător în Moldova și primul ei voievod.
- Cronicile spun că voievodul român Dragoș, fiind la vânatoare și urmărind un zimbriu, a venit din Maramureș la apa Moldovei, și plăcându-i locul, s-a așezat acolo și a populat țara cu români din Maramureș.
- Acesta era supus regelui Ludovic cel Mare al Ungariei și participase la campania împotriva tatarilor din perioada 1345-1354.
- Pentru a împiedica trecerea tatarilor în Transilvania, regele Ludovic organizează o Marca de apărare la Baia, pe râul Moldova și lasă la conducere pe Dragoș și urmașii săi Sas și Balc.

“Descălecatul” lui Bogdan(1359-1365)

- Istoricii consideră că adevărat întemeietor al statului Moldova, pe voievodul maramureșean Bogdan de la Cuhea (Valea Vișeuului).
- Acesta nu accepta stăpânirea maghiară în Maramureș și a parasit țara împreună cu supușii săi, trecând la est de Carpați.
- Aici s-a unit cu autohtonii nemulțumiți de dominația maghiară și de presiunile catolice, alungând pe Dragoșești.
- Bogdan transformă fosta marca într-o “domnie”(cronicarul Ioan de Tarnave) numită Moldova Mica, ce se întinde în tot nordul Moldovei, scos de sub dominația tatară.
- Deasemenea, respinge cu succes expedițiile de pedepsire ale lui Ludovic, astfel ca în 1364 Moldova este independentă.
- El a zidit o mănăstire la Rădăuți (în Bucovina), unde a fost înmormântat.

Consolidarea și extinderea statului sub urmașii lui Bogdan

Latcu (1365-1377)

Petru I, numit și **Mușat**, a fost domnitor al Moldovei între 1377 și 1391.

- în timpul domniei lui s-au bătut bani moldoveni de argint
- Petru I a întins Moldova mult spre sud, și i se atribuie construirea cetății Sucevei, a întemeiat cetatea și mănăstirea Neamțului.
- A înființat Motropolia ortodoxa a Moldovei (1387/88) dar nu este recunoscută de Patriarhia Constantinopolului decât în 1401/1402.
- Tot el a fixat scaunul Moldovei la Suceava. Este probabil înmormântat la mănăstirea Neamțului.

Roman I, frate cu Petru I al Moldovei, a venit la domnia Moldovei după moartea fratelui său, preluând tronul în intervalul 1391 - 1394.

- În documentele rămase de la Roman I se remarcă titulatura pe care acesta o folosea, și care nu fusese folosită de nici unul dintre predecesorii săi: "Marele și singur stăpânitor, din mila lui Dumnezeu domn, Io Roman voievod stăpânind Țara Moldovei de la munte, până la mare". Folosirea acestei titulaturi ne arată că procesul de unificare al cnezatelor de pe teritoriul Moldovei era încheiat. Mai mult, insistența utilizării ei în acte, îndreptățește părerea că cel care a realizat această unire, este chiar Roman I.

Formarea statului medieval Dobrogea

Are ca nucleu formarea din secolul XIII, Țara Carvunei.

Balică (1346-1354) a primit titlul de arhont de la bizantini, al caror vasal era, creînd un stat cu capitala la Karvuna, azi Balcic.

Dobrotici (1354-1386) este cel care unifică teritoriul dintre Dunare și Mare, primind de la Bizanț titlul de despot, căsătorindu-și fiica cu Mihail Paleolog, fiul împăratului Ioan V Paleologul.

- În 1359, Dobrotici cucerește Dobrogea până la gurile Dunării, intrând în conflict cu negustorii genovezi de la Vicina.
- Ultima știre despre Dobrotici datează din 15 februarie 1385. A murit prin 1386, lăsându-l pe fiul său Ivanco, despot.
- Regiunea Dobrogea, orașul Bazargic (Dobrich) și două sate din nordul Bulgariei sunt numite după el.

Ivanco (Ioan) a fost despot al Principatului Cărvunei (Karvuna) între 1386 și 1388. Ivanco era fiul despotului Dobrotici

- În 1388, Ivanco ajunsese să stăpânească toată Dobrogea (cu excepția Deltei Dunării)

În 1388/89, Mircea cel Bătrân învinge garnizoanele turcești din cetățile Dobrogei și astfel despotatul lui Dobrotici intră în componența Țării Românești pentru cca 32 de ani.

- *Importanța formării statelor medievale românești*
- Au asigurat organizarea și consolidarea politico-instituțională;
- Au aparat locuitorii împotriva tendințelor de dominație a unor puteri vecine;
- Au avut o importanță europeană prin rolul jucat în stabilirea expansiunii otomane spre Europa centrală și vestică.
- Au permis păstrarea ființei naționale a românilor;
- Au impulsivat dezvoltarea economică, prosperitatea locuitorilor.

POLITICA DE CRUCIADĂ A VOIEVOZILOR ROMÂNI (SECOLELE AL XV-LEA – AL XVI-LEA)

Nr. crt.	Domnul	Politica internă	Politica externă
1	Mircea cel Bătrân (1386-1418) / Țara Românească	<ul style="list-style-type: none"> - deținea în Transilvania Amlașul, Făgărașul și Banatul de Severin - se intitula „domn al țărilor de peste munți” - a organizat Oastea cea Mare - bun administrator - a întărit sistemul de cetăți de la Dunăre - a sporit bogățiile țării - stabilește dregătoriile - se afla în bune relații cu Moldova lui Petru I Mușat 	<ul style="list-style-type: none"> - 1389: participă la lupta antiotomană de la Kossovopolje (Câmpia Mierlei) - 10 oct. 1394/17 mai 1395: victoria de la Rovine împotriva lui Baiazid - 7 martie 1395: tratatul încheiat cu Sigismund al Ungariei împotriva otomanilor în vederea alungării acestora de la gurile Dunării și din Europa - 1396: aliații creștini sunt înfrânți la Nicopole de către otomani - 1402: intervine în luptele pentru tron din Imperiul Otoman, susținând diferiți candidați, care însă nu au ajuns la conducerea imperiului; acest fapt va duce la impunerea în 1417 a unui tribut anual și pierderea Dobrogei - 1418: moare/ înmormântat la Cozia
2	Alexandru cel Bun (1400-1432) / Moldova	<ul style="list-style-type: none"> - prosperitate economică - întărirea statului - desăvârșește organizarea administrativă, financiară și militară - consolidarea puterii și a prestigiului său 	<ul style="list-style-type: none"> - 1402: încheie un tratat cu Vladislav Iagello (Polonia), pe care îl reînnoiește în 1404, 1407, 1411 - 1410: sprijină Polonia în lupta împotriva împotriva cavalerilor teutoni și a Ungariei de la Grunwald - 1412: Polonia și Ungaria semnează la Lublau un tratat antiotoman; la această acțiune era nevoită să participe și Moldova pentru că în cazul unui refuz, ea avea să fie împărțită între cele două mari puteri - 1422: sprijină Polonia în lupta împotriva împotriva cavalerilor teutoni la Marienburg - 1432: moare/ înmormântat la Bistrița
Nr. crt.	Domnul	Politica internă	Politica externă
3	Iancu Corvin de Hunedoara (1441-1456) / Transilvania	<ul style="list-style-type: none"> - bun organizator, în domeniul administrației, al vieții economice, financiare, dar mai ales militare - acordă un rol sporit cavaleriei 	<ul style="list-style-type: none"> - 1443-1444: “campania cea lungă”, campanie antiotomană sfârșită prin o pace încheiată cu sultanul la Seghedin; pacea este favorabilă creștinilor pentru că turcii se obligă să înceteze orice

		<p>-a înzestrat infanteria cu arme de foc</p> <p>- purta luptele pe terenul adversarului</p>	<p>confruntare timp de 10 ani, sunt eliberate teritorii creștine</p> <p>- 10 nov. 1444: înfrângerea creștinilor la Varna</p> <p>- 1448: lupta de la Kossovopolje este câștigată de otomani în urma unei trădări</p> <p>- 1456: Victoria de la Belgrad contra lui Mehmet II</p> <p>- 1456: moare/ înmormântat la Alba Iulia</p>
4	Vlad Țepeș (1456-1462; 1476)/ Țara Românească	<p>- program antiboieresc= întărirea instituțiilor centrale</p> <p>- protejarea comerțului intern</p> <p>- reorganizarea armatei; instituie o gardă personală formată din mercenari</p> <p>- în timpul domniei sale este atestat orașul București</p> <p>- renumit pentru pedepsele pe care le aplica dușmanilor</p>	<p>- 1461-1462: eliberează Giurgiul</p> <p>- 16/17 iunie 1462: atacul de noapte de la Târgoviște întreprins împotriva otomanilor</p> <p>- boierii, fiind nemulțumiți de politica domnului au trecut de partea lui Radu cel Frumos (pretendent la tronul țării), iar în urma unei scrisori false adresate regelui Ungariei, Matei Corvinul, domnul a fost încarcerat la Buda până în anul 1476</p> <p>- eliberat la cererea lui Ștefan cel Mare, domnul redobândește tronul, dar după 2 luni este ucis de către boieri</p> <p>- 1476: moare/ este decapitat, iar capul dus la Constantinopol</p>
5	Ștefan cel Mare (1457-1504)/ Moldova	<p>- întărește puterea centrală</p> <p>- reconstituie domeniul domnesc și limitează acumularea pământurilor de către boieri</p> <p>- a întărit Sfatul domnesc</p> <p>- organizează oastea țării</p> <p>- stimulează comerțul prin acordarea de privilegii comerciale negustorilor brașoveni</p> <p style="text-align: center;">Politica internă</p>	<p>- 1462: atacă Chilia pe care o cucerește abia în 1465</p> <p>- 1473: întreprinde o incursiune în Țara Românească împotriva lui Radu cel Frumos, pe care îl înfrânge</p> <p>- 10 ianuarie 1475: obține la Vaslui o victorie importantă împotriva otomanilor conduși de Soliman pașa</p> <p>- 12 iulie 1475: încheie un tratat de alianță antiotomană cu Matei Corvinul, regele Ungariei</p> <p style="text-align: center;">Politica externă</p>
		<p>- renumit pentru actele sale ctitoricești, fapt pentru care a fost numit „cel Sfânt”</p>	<p>- iulie 1476: victoria otomanilor la Războieni</p> <p>- 1484: otomanii cuceresc Chilia și Cetatea Albă</p> <p>- 1485: domnul depune la Colomeea un omagiu de vasalitate regelui Poloniei, Cazimir IV</p> <p>- 1489: întărește alianța cu Ungaria</p>

			<p>din 1475</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1497: la Codrii Cozminului înfrânge oastea lui Ioan Albert al Poloniei - 1499: este recunoscută independența Moldovei de către Polonia și Ungaria - 1504: moare/ înmormântat la Putna
6	<p>Mihai Viteazul (1593-1601)/ Țara Românească +Moldova+ Transilvania</p> <p>- înfăptuiește prima unire a țărilor române, deși unirea sa are un caracter personal</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a fost numai ban al Craiovei - bun organizator al țării - întărește statul - prosperitate economică 	<ul style="list-style-type: none"> - aderă la Liga Creștină (coaliție antiotomană inițiată de Imperiul Habsburgic) - 20 mai 1595: semnează la Alba Iulia un tratat cu Sigismund Bathory, regele Ungariei, prin care puterea domnului este limitată - 23 august 1595: la Călugăreni, Mihai obține o victorie semnificativă împotriva lui Sinan pașa, fapt care asigură independența țării (aceasta va fi recunoscută în 1597 de otomani) - 28 oct. 1599: victoria de la Șelimbăr îi oferă ocazia domnului de a începe politica de întregire a teritoriilor românești; la 1 nov. 1599, intră în Alba Iulia - 4 mai 1600: ocupă Moldova realizând astfel prima unire a țărilor române - în urma nemulțumirilor, Mihai va pierde teritoriile cucerite (Transilvania: lupta de la Mirăslău: 18 sept. 1600; Moldova: lupta de la Gurăslău: 3 august 1601) - 9 august 1601: moare/ este ucis la Turda

STATUL ÎN EVUL MEDIU

FORME DE STAT

- REGAT;
- IMPERIU;
- ȚARAT (RUȘI, BULGARI);
- CNEZAT (POPOARELE SLAVE, ROMÂNI);
- VOIEVODAT (ROMÂNI).

FORMAREA REGATELOR ROMANO-GERMANE

- EFEMERE:
  - ❖ VIZIGOT;
  - ❖ OSTROGOT;
  - ❖ VANDAL;
  - ❖ LONGOBARD;
- VIABILE:
  - ❖ FRANC;
  - ❖ BURGUND;
  - ❖ ANGLO-SAXON.

FORMAREA IMPERIILOR OCCIDENTALE

- 25 DECEMBRIE 800 - *CAROL CEL MARE*, UN REGE FRANC, ESTE ÎNCORONAT DE PAPĂ ÎMPĂRAT ROMAN (IMPERIUL CAROLINGIAN). IMPERIUL SĂU CUPRINDEA:
  - ❖ FRANȚA,
  - ❖ ITALIA,
  - ❖ SUD-ESTUL SPANIEI,
  - ❖ O PARTE DIN GERMANIA.
- 2 FEBRUARIE 962 – *OTTO I*, UN REGE GERMAN, ESTE ÎNCORONAT DE PAPĂ ÎMPĂRAT ROMAN (IMPERIUL ROMANO - GERMAN).

EUROPA DE EST

- ÎȘI CONTINUĂ ACTIVITATEA **IMPERIUL BIZANTIN**: IMPERIU TRI-CONTINENTAL (ÎN ANUMITE PERIOADE). VA PIERDE TEREN ÎN FAVOAREA **ARABILOR**, APOI ALE **TURCILOR SELGIUCIZI**, ÎN ASIA ȘI **SLAVILOR** ÎN PENINSULA BALCANICĂ.
- VOIEVODATELE ROMÂNEȘTI;
- CNEZATELE SLAVILOR;
- ȚARATUL BULGARILOR;
- CEHIA;
- POLONIA;

CENTRALIZAREA STATALĂ

- PROCES SOCIO-POLITIC ÎNTREPRINS DE **REGALITATEA DIN ANGLIA, FRANȚA ȘI SPANIA** PENTRU A STOPA ANARHIA FEUDALĂ;
- FACTORI:
  - ❖ CREȘTEREA ROLULUI **ARMATEI REGALE** (PEDESTRAȘI, MERCENARI, ARME DE FOC),
  - ❖ NOBILIMEA MICĂ,
  - ❖ ORĂȘENIMEA,
  - ❖ CLERUL,
  - ❖ ȚĂRĂNIMEA;
- REGELE VA FI AJUTAT ÎN CONDUCEREA STATULUI DE CĂTRE ADUNĂRILE REPREZENTATIVE FORMATE DIN STĂRILE GENERALE (CLERUL, NOBILIMEA, ORĂȘENIMEA).

FĂRÂMITAREA POLITICĂ

TERITORIILE CARE NU AU FOST CENTRALIZATE:

A. ITALIA:

- SITUAȚIA A FOST MENȚINUTĂ ȘI DE LUPTA PENTRU INVESTITURĂ DINTRE PAPĂ ȘI ÎMPĂRAT;
- STATE ITALIENE: STATUL PAPAL, REGATELE NEAPOLE ȘI SICILIA, REPUBLICILE VENEȚIA ȘI GENOVA, DUCATUL TOSCANEI ETC.;
- ORAȘELE DIN NORD DEZVOLTATE AVEAU INTERESE PROPRII.

B. IMPERIUL ROMANO-GERMAN:

- ❖ ÎMPĂRATUL AVEA DOAR AUTORITATE NOMINALĂ ASUPRA PRINCIPILOR LOCALI;
- ❖ ORAȘELE GERMANE AVEAU INTERESE ECONOMICE DIFERITE;
- ❖ PRIN "BULA DE AUR" SE STABILEA ALEGEREA ÎMPĂRATULUI DE CĂTRE ȘAPTE PRINCIPI ELECTORI ȘI ERAU RECUNOSCUTE PRIVILEGIILE PRINCIPILOR LOCALI.

MARILE DESCOPERIRI GEOGRAFICE

CAUZE

1.CAUZE ECONOMICE

- Progresul economic înregistrat în prima jumătate a secolului al XV-lea ;
- Nevoia de materii prime (îndeosebi aur, mirodenii);
- Necesitatea decoperirii unui drum comercial spre India, mai sigur și mai ieftin;

2.CAUZE SOCIALE

- Existența unei burghezii interesate să-și sporească profiturile și, în același timp, deschisă spre nou ;

CAUZE TEHNICE

Progresele tehnice înregistrate până la mijlocul sec. XV :

- apariția caravelei ;
- Utilizarea unor echipamente necesare unei navigații mai eficiente (astrolabul, busola, orologiul solar)
- Confecționarea unor hărți, portulane mai bine realizate.

CAUZE GNOSEOLOGICE

- Interesul pentru cunoașterea de noi spații;
- Înlocuirea treptată a teoriei geocentriste cu teoria heliocentristă;
- Răspândirea teoriei cu privire la forma rotundă a pământului

CAUZE RELIGIOASE

Interesul bisericii catolice, mai ales după cucerirea Constantinopolului, de contribui la răspândirea creștinismului în spațiul extraeuropean.

CĂLĂTORII ȘI EXPLORATORI

HENRIC NAVIGATORUL

După 1430 prințul Henric Navigatorul organizează o serie de expediții în urma cărora descoperă, în folosul Portugaliei, arhipelagurile Azore și Canare. Punctul cel mai îndepărtat atins este Golful Guineei.

BARTOLOMEO DIAZ

În anul 1487, Bartolomeo Diaz pornește în căutarea drumului maritim spre India dar nu ajunge decât până în sudul Africii, la Capul Bunei Speranțe.

CRISTOFOR COLUMB

Între 1492-1493, Cristofor Columb efectuează prima sa expediție spre Lumea Nouă, poposind prima dată în arhipelagul Bahamas, insula San Salvador. În următoarele trei expediții (1493-1495; 1498-1499; 1502-1504) a explorat alte ținuturi ale Antilelor, atingând coastele Americii Centrale. A asigurat instalarea stăpânirii spaniole în teritoriile descoperite.

Până la sfârșitul vieții a fost convins că a ajuns în India. Confuzia a fost reparată de alt explorator, Amerigo Vespucci, (10 mai 1497 pleacă din Cadiz spre Lumea Nouă) care a dat numele continentului descoperit de Cristofor Columb.

VASCO DA GAMA

În 1497 își începe călătoria și portughezul Vasco da Gama, care ocolește Africa, trecând prin strâmtoarea Madagascar și acostază în anul 1498 pe coastele apusene ale Indiei (portul Calicut).

FERNANDO MAGELLAN

Plecat din Sevilla, echipajul condus de F. Magellan traversează Oceanul Atlantic, ocolește America de Sud și, trecând prin strâmtoarea care avea să-i poarte numele, pătrunde în Oceanul Pacific. Între anii 1519 – 1522, portughezul Fernando Magellan, aflat în serviciul Spaniei, realizează prima circumnavigație a Pământului.

URMĂRILE MARILOR DESCOPERIRI GEOGRAFICE

- Axa comerțului european se mută din zona Mării Mediterane în zona Oceanului Atlantic;
- Crește cantitatea de metale prețioase aduse din Lumea Nouă în Europa;
- Are loc, pe termen scurt, Devalorizarea monezilor (inflație), respectiv creșterea prețurilor mărfurilor; Sunt acclimatizate în Europa plante (porumbul, cartoful, fasolea, tutunul etc.) și animale (curcanul)
- Crește rolul social al burgheziei;
- Formarea imperiilor coloniale;
- Distrugerea civilizațiilor amerindiene (aztecă, incașă, maya);
- Lărgirea orizontului cunoașterii spațiului terestru;
- Răspândirea civilizației europene;
- Intensificarea misionarismului catolic.